

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

ר' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

מדבר שקר תרחק (יט. יב)

כתב **הסמי"ג** (עשין קז) זו היא מצוות עשה שהאדם יתרחק מהשקר. וכמדומה לי, זוהי המצווה היחידה בתורה שצונו להתרחק. והסיבה לדבר משום שהעולם אינו מתקיים אלא על האמת וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ח) 'על שלושה דברים העולם קיים, על הדין ועל האמת ועל השלום' וכי, ובכתב יד למה"ר יעקב הכהן זצ"ל פירש זאת באורך וכתב 'וכשלושה דברים אלו מתמוטטים, מיד העולם מתמוטט. שאם יצורי העולם מתנהגים בדרכי שקר, אין לעולם קיום' וכי, עכ"ל. וגם מהר"י ונה זצ"ל פירש באורך וסיים 'וכן האמת, שנאמר (זכריה ח. טז) דברו אמת איש את רעהו, והוא יסוד ומעמד לכל הדברים כולו, עכ"ל (יעוין פירושם באורך בהוצאת פרקי אבות - מילי דאבות למהר"י רצאבי שליט"א). וע"כ צריך האדם להתרחק מאוד מהשקר.

ובגמרא (סנהדרין ד.ד.) מסופר על רב טביומי שאם היו נותנים לו כל כסף והון שבעולם לא היה משנה מדיבורו. פעם אחת נודמן רב טביומי לעיר ששמה 'קושטא' (פירוש 'אמת') אשר כל אנשי המקום היו אנשי אמת ולא שינו בדיבורם ומעולם לא היה מתאדם קודם זמנו באותה העיר. נשא רב טביומי אישה מבנות המקום ונולדו לו שני בנים. יום אחד היתה אשתו חופפת ראשה באה השכנה ונקשה על הדלת ושאלה האם אשתו נמצאת בבית. סבר רב טביומי שאין זה דרך ארץ שתכנס עכשיו השכנה ולכן אמר שאיננה כאן (התכוון לומר אינה כאן בחדר עימדי). אולם כיון שאפשר היה להבין מדבריו שאינה בבית כלל הרי יש בזה אבק שקר (יבנייהו על השי"ס), מיד מתו שני בניו. באו אנשי המקום ואמרו לו, במחילה מכבודו עבור מהעיר ואל תגרה בנו המוות. ופירש המהר"ש"א (שם בחידושי אגדות): מה הטעם לא מת בעיר קושטא אדם קודם זמנו? מפני שחותמו של הקב"ה אמת ובו קיים את העולם. אדם שמשנה בדיבורו מקלקל חותם המלך וקיומו של העולם אפילו אם מהרס ופוחת ממנו דבר מועט וזעיר כמו אות אלף וממילא נשאר אותיות מת.

ובגמ' (יבמות ט.ג.) מסופר, רב היתה מצערת אותו אשתו, כשהיה אומר לה תבשיל לי תבשיל של עדשים היתה עושה לו של קטנית. וכשביקש תבשיל של קטנית, היתה עושה לו תבשיל של עדשים. כשגדל חייא בנו והיה אביו שולחו לומר לאמו מה להכין, היה חייא מהפך את הדברים בשביל שאמו תכין באמת את מה שחפץ אביו. אמר רב לחייא בנו, נהיית טובה אמך. השיב חייא, אני זה שמהפך את דבריך, כדי שאמא תכין לך את שהנך מבקש. אמר לו רב, זהו מה שאומרים אנשים, 'פעמים שהבן מחכים את אביו, אני היה לי לעשות כן, אבל אתה אל תעשה כן כי זה דבר שקר, שנאמר (ירמיה ט. ד) 'למדו לשונם דבר שקר העוה' וגו'.

וכתב **ב'פלא יועץ'** (ענין 'שקרי') וכבר הוזכרו רז"ל (סוכה מ. ב.) שלא יאמר אדם לתינוק לעשות לו או לקנות לו שום דבר ולבנו לא כן יחשב, כדי שלא ילמדו לשקר. ומה מאד צריך לעמד על המשמר על הבנים ועל התלמידים שלא ילמדו לשקר וכי, עכ"ל. ומזה בין נבין יופי מנהג אבותינו לקבוע פסוק זה בעליית ישישי שמנהגינו שקטן עולה ישישי, כדי ללמדו להתרחק מהשקר. ועל אחר"כ מוטלת עלינו הזהירות לא להכשיל ילדינו בשקר, כגון: שלא יאמר אדם לבנו לומר למי שמחפשו שהוא ישן וכדו'. ומחובתנו בביתנו לדבר בחשיבות האמת ובגריעות השקר, ולהראות זעזוע עמוק לילד שנכשל, וכנגד לשבח את הדובר אמת.

התודה והברכה להורה החשוב והמסור ר' שלומי צברי הי"ו על שתורם מזמנו היקר ועומל ומטריח עצמו רבות לצורכי הת"ת, יה"ר שיוכה לראות בנים ובני בנים הולכים בדרכי אבותינו הקדושים יראים ושלמים כרצון שוכן מרומים, אכי"ר

פניני הלכה

נשיאת המת על הכתפיים

כתוב בירושלמי (ברכות ה"א) לענין הולכת המת, וז"ל: 'הַכְּתָפִים אסורים בנעילת הסנדל, שמא יפסק סנדלו של אחד מהם ונמצא מתעכב מן המצווה, עכ"ל. וכתב **יהרמבי"ם** (ה"י אב"ל פ"ד) וסובלין את המת על הכתף עד בית הקברות (וכ"כ שם פרק י"ד ה"י א.). ובשו"ת **יכתב סופרי** (יו"ד סי' קעה) ושו"ת **יהר"ץ חיות'** (סי' ו) כתבו שזהו כבודו של מת כמו שמצינו בארון ה' שנא' 'כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאוי, ועוד ראיות יעו"ש באורך. ובספר **מעבר יבוקי** (מאמר שפתי רננות פט"ו כ) כתב אמרו **ביתיקונים'** (עמ' רלח) כי נשיאת המת הצדיק על הכתף הוא בסוד יביאו את המשכן אל משה' יעו"ש. וכך העלו בספרים רבים וכן הוא מנהג תימן כמפורסם וכמובא בש"ע המקוצר (יו"ד סי' קי"פ הי"י).

מרבני הקהילה

הרה"ג רוני יצחקי שליט"א
רב ק"ק ישיבוי
דיבור של יהודי

פתרונות לשבת 'בשלח'
אחודה חידה! חובב וג' ק' 18 כמנין
ג' ק' עם הכולל של תורה.
הזוכה בהגרלה: אביעד עוזיירי.
מי בתמונה? הרב יחיא עומייסי זצ"ל.
הזוכה בהגרלה: שמעון אהרון.

יאל תשת ירך עם רשע להיות עד חמסי (שמות כג. א). פשוטו של מקרא מזוהר שלא להצטרף לרשע להעיד עדות שקר לחמוס מחבירו.

והבעש"ט ביאר עוד, יש שהשטן עולה ומקטרג על יהודי, ורוצה שיענישו אותו, אומרים לו בבי"ד של מעלה הרי אתה עד אחד, ועד אחד אינו נאמן לבדו כדי להעניש, מוצא השטן יהודי אחר שמדבר בגנות חבירו ומצרפו עמו לעדות, וזהו שאמר הכתוב "אל תשת ירך עם רשע", אל תצטרף עם השטן "להיות עד חמסי", להיות שותף לקטרוגו.

ומדברי הבעש"ט למדנו כמה משקל יש לדיבור של אדם, באופן שהשטן לא יכול לקטרג אם לא שיש יהודי שגם מדבר בגנות חברו.

ועי"פ דבריו יש לבאר מה שאמרו בגמרא (שבת קכז:) "הדן את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות", ובפשטות הביאור שאם ראובן ראה את שמעון עושה מעשה מסוים שנראה כמעשה איסור, ידון אותו לכף זכות, ובזכות זה ידונו גם את **ראובן** לכף זכות.

אמנם עי"פ דברי הבעש"ט הני"ל, יש כאן ביאור נוסף, אם ראובן דן את שמעון לכף זכות, "דנין אותו לזכות" – בשמים ידונו את שמעון לזכות, כי כשהשטן ינסה לקטרג עליו ולא ימצא יהודי שמדבר בגנותו, כי כולם דנין אותו לכף זכות, לא יקבלו בשמים את קטרוג השטן, ובזכות שראובן דן אותו לכף זכות, ידונו גם בשמים את שמעון לכף זכות, כי זאת צריך לדעת שהדיבור של יהודי חשוב הוא מאוד, ובשמים מתחשבים בכל דיבור של יהודי.

נמצא שהמדבר לשון הרע על יהודי גורם שני חטאות, מעבר לכל איסור לשון הרע החמורים, הוא גורם שבשמים ידונו אותו לחיוב, לכן כמה חשוב לדון כל אדם לכף זכות. כמו שאמרו באבות (א, ה) "והוי דן את כל האדם לכף זכות", ובזכות זה ידון אותנו המקום תמיד לזכות.

תורתן של בנים

לא תהיה משכלה ועקרה בארעך את מספר ימיך אמלא (בג. כו)

רבינו **משה בן מימון** (הרמב"ם) סבל כל חייו מרדיפות ומצרות בתקופות רבות מחייו. הטרידה אותו המלכות בתואנות שוא ובטענות שונות, והפריעו לעבודתו הגדולה והקדושה לפסוק לעם ה' הוראה. כמו כן קמו עליו בחייו חולקים רבים, על דרכו ועל שיטתו ולא זכה למנוחה בחייו. רבים שאלו ותמהו: מפני מה נענש הרמב"ם בכל אלו?

השיב גאון וצדיק אחד, סוד נורא מכבשונו של עולם: הרמב"ם בגודל תורתו וצדקתו השלים נפשו במהרה בשלמות עד שלא היתה לו עוד תכלית לחיות בעולם הזה. אולם הקב"ה רצה שהרמב"ם עדין יתעכב בעולם לטובת כלל ישראל שיושפעו מתורתו ומעבודתו ולכן התגלגלו לו סבות וטרדות שהחטירו לו מעט מגדלו הנורא ועי"ז היה צריך להאריך ימים, כדי להשלים מה שחסר לו.

עפ"ז אנו מבינים מדוע צדיקי אמת הדבקים בה' אנשים רבים מטרידים אותם, זה מבקש על אשתו העקרה וזה בא להזכיר חולה. יתכן כי צדיקים אלו השלימו בנפשם את כל תפקידם עלי אדמות, על כן בכדי להשאיר אותם בעולם הזה שולח הקב"ה אליהם אנשים שיטרידו אותם בצרכיהם. אולם כאן מבטיחה לנו התורה: 'לא תהיה משכלה ועקרה בארעך', לא יהיו צרות בעם ישראל ואי"כ לא יטרידו את הצדיק מעבודתו והקדושה ואעפ"כ 'את מספר ימיך אמלא', תזכה לאריכות ימים ממתנת הינים של הקב"ה.

מאת יונדב דחבש ני"ו, תלמיד כיתה ד'

מהנעשה בת"ת

ילדי הגנים מתכוונים למעמד 'הכנסת ספר תורה' פרטים בקרוב...

חולק למשפחות הת"ת פלקטים של 'כח הדיבור' ויתפילה לשמירת הלשון

תבכה במר נפשו עת שמעו בחסתלקותו חפזאמית לבית עלמו ירידעו ממחויקי חתשכ"ר ר' זכריה גמיל זצ"ל
'עני עני ורחמי מים' ועל זאת קינה נשאנו
ספדי 'תורה' והלילי, על האי גברא דמחור אחרייכי.
בית נוסח 'נחלת צבי' נהי וקינה השמיעי, על ההוא דמשכים ומעריב אלייכי.
העיר 'הרצליה' הרימי בכי, על אדם מיוחד שעשכן בתוככי.
שכונת 'נוה עמל' דמענות הילי, איך בפתע פתאום נלקח השוכן במעייכי.
הוא הגבר הוקם על

ר' זכריה (חידא) בן סניד גמיל זצ"ל

אשר הקים דורות ישרים, ללכת בדרכי אבותינו הקדושים.
מאור פניו הוריה לכל אדם, ובכך קירבם לבורא עולם.
תמות וישרות ודאגה לרבים, היו ענות חייו לפני שוכן שחקים.
אהבתו לתפילה וחשקו לתורה, היו תמידין כסדרן בכל יום ביומו.
בלימוד תשב"ר חמך מממונו, והרים נדבה על נדבתו.
יעמדו לו וזיתיו הרבות, ויהיו לו למליצי יושר לפני שוכן ערבות.
את רעייתו ומשפחתו המב"ה ינחם, ובתוך אבלי ציון עליהם ירחם.
זכיות לימוד תשב"ר השנה יעמדו לזכותו, ויהיו לעילוי גדול מאד לנשמתו.

ניתן להקדיש את העלון להצלחת, לרפואת, לעילוי נשמת.

לפרטים במזכירות הת"ת: 03-9097022

מחידושי רבותינו

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (יט. א)

סנהדרין בזמן הזה

זה הענין כבר נחלקו בו חכמים ראשונים, וגם בתקופתנו נתעוררה הבעיה הזאת. ומה אני היתוש הקטן, כי אדבר בענין זה.

אך אזכיר מה שזכר הרב יוסף שבזי, בשירו המתחיל אשאל אלהי יגאלה שבויים, וזה לשון השיר. "ובני טבריא יעלו תחילה, כי הם סגולה, היודעים דין סנהדרי גדולה, גורן עגולה, יורו עניה סוערה וגולה, ובני שכולה". ואח"כ אומר "בזכות אבותם, השב שבותם, ובנה לביתם". (ומשמע שקודם ישוב הסנהדרין ואח"כ בית המקדש).

וכן היינו שומעים מהרבנים בתימן, שהיו שומעים מאבותיהם, שבזכות הסנהדרין, יבוא המשוח. וכפשט הכתוב (ישעיה א, כו) "ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציק כבתחילה". ואז (שם, שם, כז) "ציון במשפט תפדה" (ושב משמע כנ"ל).

ואולי שהם למדו את זה מדברי הרמב"ם (עין שו"ת מהרלב"ח קונטרס הסמיכה). אך צריך שהמלכות ששולטת כעת, תתן הכח והסמכות לסנהדרין, לדון בדיני התורה, ולהעמיד להם שוטרים שיכופו את העם, לקבל דברי הסנהדרין, ולהעניש העוברים.

שהרי גם כורש מלך פרס, נתן הסמכות ביד עזרא, למנות שופטים, ולהעניש כל מי שנובר על דבריהם, כפי מה שאמרה תורה. שנאמר (עזרא ז, טו-טז) ואנת עזרא, כחכמת אלהך די דידך, מני שופטין ודיינין, וכל די לא שמע, וכי הן למות יענש כמו שכתוב. ואף בענין עבודת בית המקדש, והשירים, היתה ידו של כורש נתונה לעזרה להם. כמו שנאמר (נחמיה יא, כג) כי מצות המלך עליהם, ואמנה על המשוררים דבר יום ביומו.

(פירושים משולחן גבוה למהר"י אלשיך זצ"ל)

בדרכיהם אתהלך...

חכם עדיף מנביא (חלק א')

בשנת התרל"ג בתימן נבחר ר' יעקב בן חיים שרעבי להיות גזבר על קופת ההקדש לגבותה ולחלקה לעניים. שלשת בניו שָׁכְר חיים ושמעון פרו ורבו. הבית שדרו בו עם אביהם לא יכל לשאת אותם לכן נפרדו מאביהם וקנו להם בתים. אביהם הזקן נשאר לבדו בדירתו, בבית המשותף עם בני משפחתו.

בשבע האחרון בימי חייו, בסוף שנת התרנ"ה בהיות שנותיו למעלה משמונים, בא אליו ביום החמישי איש מיהודי מכפר בוסאן, דאוד אלעאשרי שמו, ובפיו בשורה, 'כבר אספתי על שם עניי צנעא מיני תבואות חטים ושעורים, דורה וכי, משאוי עשרה גמלים והוא עבר לפניהם ובעוד שלשה ימים יגיעו אל הגזבר לחלקם לעניים'.

הגזבר שמח לקראתו, נהג בו כבוד האכילו על שולחנו והלינו עמו בחדרו. גם בניו בשמעם טוב לב אורח זה, באו ביום שבת קודש להקביל פניו וקבעו סעודתם אצל אביהם.

במוצאי שבת קודש כאשר נרדם הזקן וערבה עליו שנתו, הוציא דאוד אלעאשרי הבליעל מזמתו הרעה לפועל, עמד וישב על חזהו של הגזבר הזקן ורמס אותו בכל כחו מבלי לעשות בו שום פצע או חבלה, עד אשר נח מפרפרו ושקטו דפקיו ופסקה נשמתו, אז קם מרבצו ונכנס אל החדר הפנימי ולקח את הכסף שהיה שם, ולפני עלות השחר הלך והטמינו בבית ברחוב רחוק מבלי ידיעת בעל הבית, וחזר לבדקו ומצאו שכבר הוא מת ודאי. נטל ידיו וסידר ברכות השחר והלך לבהכ"נ להתפלל עטוף בציצית מוכתר בתפילין.

בני הבית בראותם שאיחר הזמן ולא קם אביהם ממטתו, נכנסו אל החדר להעירו והנה הוא מת תחת סדינו. קראו לבניו וקרובי ובאו להתעסק בו. כשהוליקו לקברו יצאו הרבנים להספידו ורבים מהקהל ללוות מטתו ובתוכם זה הרוצח כשהוא מרים קולו וצווח: "יאי עקי עקא עלי אבי יעקוב" (מר לי מר על אבי יעקב). המספידים וכל המלוים פה אחד משבחים את המנוח שזכה ומת בנשיקה.

אולם הרב הגבון חיים חבשוש, שהיה בין המלוים, לא שת לבו להספד ולא לשבח המיתה החטופה ופנה לדרוש ולחקור על אופן מיתה זו הפתאומית. כשהבין מתוך דברי המלוים שזה האיש היה ישן לבדו עם המנוח, ועוד בראותו אותו מצעק ומילל על מת שאינו קרובו ולא מבני עירו נפל החשד בלבו שזה האיש רוצח הוא.

הרב חיים חבשוש עזב את הלוויה נכנס אל השכונה והלך אל השוטר הממונה והודיעו שנמצא בין המלוים איש חשוד ברצח המת המתעסקים עתה בקבורתו וצריך למהר לתפשו ולעצור אותו. מיד שלח השוטר לחצר בית הקברות, תפשוהו והביאוהו אל השוטר ועצרו במשטרה.

המשך אי"ה בשבוע הבא בל"ג...

מהליכות אבותינו

'ולא יסתמו דבריך'

ישבעה דברים בגולם והפכן בחכם. חכם, אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה וכי, ואינו נכנס לתוך דברי חברי (אבות פ"ה מ"ו). ופירש רבינו עובדיה מברטנורא, 'שלא יערבבו, דכתיב (במדבר יב. ה) שמעו נא דברי המתינו לי עד שאדבר. קל וחומר להדיטי, עכ"ל.

ובענין זה הקפידו אבותינו עד מאד ולתימה בעיניהם היה מי שנכנס בדברי חברו ולא ממתין לו עד שיסיים דבריו. וע"כ נהגו אבותינו כאשר שניים משיחין זה עם זה והלה רוצה להגיב לדבריו של חברו פותח במילים 'ולא יסתמו דבריך', להורות שאינו רוצה ח"ו לסתום דבריו אלא נוטל רשות מחברו להביע דעתו.

לזשיק
תומר ישראל בן יעקב
ואודליה בת מנשה

צחצוחי לשון

חומ"ש - מה שכיום אומרים חומ"ש, והוא מלשון חמישית, מפני שיש חמשה חומשים.

לעילוי נשמת חיים בן יחיא נהרי ז"ל,
אוריאל אהרן בן אליהו ז"ל, ר' זכריה (יחיא) בן
סעיד ז"ל, יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

תפארת בנים

בס"ד גם בשבת שעברה ריגשו חלק מתלמידי הגנים גילאי 3-4-5 את מתפללי ביה"כ כאשר עלו לקרוא את השישי של פרשת ויחי כמנהגינו, הלא הם ה"ה

פנחס גרדי נ"י, משה שיאחי נ"י, אליה אברהם נ"י, אביתר מפעי נ"י, יהודה דחבש נ"י, משה צוביירי נ"י, אריאל צוראל נ"י, יוסף חסיד נ"י, אוריה מדמון נ"י, פורת סופר נ"י, מאיר גיסין נ"י, שר שלום חסיד נ"י, מתניה נהרי נ"י, הלל מדמון נ"י, יהונתן מפעי נ"י, אברהם גרפי נ"י, שלום דמרי נ"י, נחמן אליהו גספן נ"י, ימיני צאירי נ"י, יה"ר שיגדלו להיות תפארת לעם ישראל ובוצין בוצין מקטפיה ידע, אכ"ר.

גם בזמן ההפסקה עוסקים במלאכת קודש מרצון ובשמחה

תלמידי כיתה ב' סיימו בס"ד את ספר 'יהושע' ואף חגגו זאת בשירים וריקודים וסעודת סיום, יה"ר שיזכו לסיים את כל התנ"ך כולו

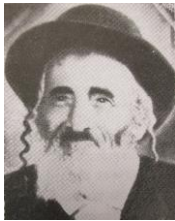

תלמידי כיתה ו' סיימו בס"ד

את משניות מסכת יומא ואף עשו סעודת סיום, יה"ר שיזכו לדעת את כל הששה סדרים בע"פ ובידיעה ברורה כשמש בצהרים.

חכמי תימן

הרב היים בשארי זצ"ל תלמיד חכם בעל שיעור קומה, כיהן בדור האחרון כרב של הכפר נגד אלמלחי שבמחוז אנס. היה המוהל שוחט, מקדש ומגרש. גם כשעסק במלאכתו, לימד תלמידים, בעיקר בהלכות שחיטה וטרפיות. בקיאותו העצומה בהלכות אלו נתפרסמו בכל תימן והגיעו עד צנעא שסמכו ידיהם עליו ללא עוררין.

התודה...

לידידנו ההורים היקרים משפחת מדמון הי"ד על תרומתם, חלוקת הפלקטים לתפילה וקדושת הדיבור ור' יען לוי הי"ד, על עזרתו המתמדת בשניעו ציוד לצרכי הת"ת. יבורכו מפי עליון ויראנו ברכה והצלחה בעמלם

הברכה...

והשפע ממקור ברכה עליונה בכל הברכות האמורות בתורה לעמלי מערכת העלון הרה"ג רוני יצחקי שליט"א רבני הת"ת שליט"א

הערות, הארות ותשובות לחידות ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009 או במייל: Nahari@enativ.com